Број 206. У Новом Саду у четвртак 24. септембра (7. октобра) 1909. Година XLIV.

»Застава« излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. на четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 26 п. на четврт године 9 кр. 75 пот. — За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 кр. за стране земље годишње 6 круна 50 пот.

Појединн вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА у РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 20

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо.

Појединн вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Школске неприлике у бившој граници

Код нас у бившој граници раде оштро. Панчевачки надзорник Радвањи систематички гади. Да ли је то по његовој властитој вољи, или је он само слепо оруђе не знамо. Но било како му драго, једно је јасно као сунце: да је у граници наступило велико зло. Наш народ преживљује овде тешке дане. Невоља материјална, погоршана неродицом, не даје му маха да мисли о чем другом већ о свакидашњој невољи и немаштини. Брине се о хлебу насушном и не доспева да се обазре на оно што га у овај мах директно не тишти. Ту згоду, а нашу невгоду употребљују противници наши на своју корист. Ено сад опет нов случај, четврти за не пуну годину дана.

У Фаркаждину чисто српском селу именован је Петер Халвин, за учитеља православној деци. Узалуд смо подигли реч приликом првог именовања.

За време војничке управе у банатској граници имала је свака општина фонд из којега су плаћани учитељи и школе издржаване. Ти су фондови прелазом граничарских вероисповедних школа у руке политичне општине прешли са школама на политичну општину. Величина тих фондова и т. з. „шулфонда“ или само „гренцфонда“ била је разна. У неким општинама достигла је 15—30.000 форинти. А на сваки начин нигде није била мања од 8—10.000 форинти За оне прилике велика свота. По школском закону руковала је политичка општина тим фондом преко т. з. куратора, кога је школски одбор, као орган политичне скупштине бирао на три године. Мање више у свима општинама дат је новац тог фонда појединцима на зајам уз облигацију, с тим да се то укњижи на непокретно имање. Можемо са сигурношћу тврдити да сума тог школског фонда у бившој граници износи лако преко један милион круна. Сад у најновије време све општине су добиле налог да тај гренц фонд нинашта не сму трошити.

Осим тога има бивша белоцркванска граничарска регимента непокретно просветно имање т з. шуму у износу 39.000 ланаца. И око по милиона готових новаца уложено у темишварској шпаркаси. По даровном писму дато је то имање на просветне цељи. И све општине, које су припадале белоцрквенској регименти, рукују тим имањем преко скупштине, у којој су заступљене општине по броју душа. Један део чистог прихода делио се на општине саразмерно броју душа, а општине су га смеле употребити само на школске потребе

Од неколико година опазило се да власти иду за тим, да се што мањи број независних људи пошље у скупштину. Свесније општине су пазиле да независне људе пошљу у скупштину, но њихов је број мален и незнатан. Приликом последње обнове управе, пошло је за руком да за председника управе изаберу активног бележника, подпредседник је исто тако активно бележник, а тајник пензионирани бележник.

Кад узмемо у обзир, да приликом подржављења школа оне општине, у којима су државне школе, морају држави у име издржавања школа плаћати 10% школског прореза, онда, добијамо и трећу своту, која ће се с наших леђа скинути и припасти држави кад наше школе пређу у државне руке.

Узмимо да је директна пореза која служи као основ своте, на коју се избацa 10% школског прореза само 2,000 000 круна, биће 10% прирез 200 000 круна, додајмо на ову своту камату, што ће готовина гренцфонда, уложена у државне папире, носити 5%, износи 50 000 круна. Под савесном управом непокретно имање белоцркванске имовне општине носиће милионе. А рецимо да то имање просечно доноси 20 круна годишње по јутру, добијамо своту 780 000 круна и тако на крају крајева излази да ће подржављењем комуналних школа у граници доћи у помоћ држави преко милион круна годишњег прихода.

Пре 7 - 8 година поставише у Панчеву државног надзорника за оне школе, које припадају торонталској жупанији. Сад ове године поставише у Вршцу надзорника за оне граничарске школе, које потпадају под темишварску жупанију. Радвањи је показао да разуме У управном жупанијском одбору чим дође ред да он реферише, чланови се гуркају и веле: „Ко ће сад да настрада“.

Ето ту је кључ. Ето зашто су отишли панчевачки Срби учитељи, коректни у сваком погледу, у горњу Угарску.

Ето зашто ће многи граничарски учитељ јаукнути

Нови Сад, 24. септембра.

Скорашњи крај велико издајничке парнице Веома је занимљиво шта пише бечка „Нова Слободна Преса“ о пресуди у велико издајничкој парници.

Каже, пресуда је ужасно строга и тврда (без срца). Пресуда таква мора да изазове сажаљење против осуђених. — Та пресуда загребачког суда хоће да застраши, зато је тако строга.

Затим истиче чланак, да треба да дође на ред политичка мудрост. У Босни и Херцеговини је мир те не треба оставити трн у срцу Срба. Срби постоје и живе у Хрватској и Славонији и мора се наћи начина споразумљења с њима. Била би погрешка без невоље стварати мученике. А чланак завршује, да **хрватски одељни предстојник за правосуђе има озбиљну дужност, да предложи круни најлепше право крунино — помиловање.**

Будимпештански „Пестер Лојд“ истиче, да је загребачка парница била политика. Тај процес, каже, био је залогај уочи анексије. (Vorfrucht der Anexsion). Истиче, како је председник сената Тарабокија водио расправу сувише строго. Зато и осуда не чини утисак праведне казне. И „Пестер Лојдов“ чланак иде за помиловањем, управо за аболицијом.

Ко зна колико тесно стоје у вези са меродавним круговима „Нова Слободна Преса“ и „Пестер Лојд“, тај зна шта треба да значе ови чланци Они су претече — аболиције.

Нови Сад 24. септембра

Политичка криза у Угарској. Све је још увек по старом. Очекује се ово, очекује

ПОДЛИСТАК.

НАШ ЂАК

— Salvatore Farina. —

I.

Те нам је године наш синак сасвим свечано обећао, да ће учити и да ће бити међу првима у разреду. Евангелина и ја рекосмо му:

— То је лепо! — али додадосмо са нешто нескромности — да није доста да буде међу првима, него нека буде сам први.

На то нас Густав погледа као некако заплашено и примети, да Пансеријев деран страшно много зна. Већ ме је једио тај Пансери. Већ само то, што га се наш син тако бојао, рађаше у мени свакојаке мисли Све ми се чинило, да би требао да одем у школу, па да се тамо сакријем и уједанпут из магареће скамије да узвикнем:

— Господине учитељу! изазивам на међдан римског цара! „Римски цар“ је у моје доба био најбољи ђак у школи, а онај који се с њиме надметао звао се „Карпатски цар“. Овај је имао права изазвати римског цара на међдан и ако га победи, онда је он први у разреду.

И у мени се заиста породила жеља, да се понесем са тим Пансеријем по бојном пољу граматичком и логичне анализе, да га опробам у глаголима, заменицама и именицама, да га заведем у какву погрешну конклузију, да га гурнем у дилему из које се не би умео искобељати — и он би изгубио скиптар и круну.

Други пут у очајању, што не могу да изведем овај смели план свој, гледао сам на ствари сасвим другим очима. Мој слабуњави син чинио ми се још слабији и мањи него што је; мислио сам о том како му мора бити непријатно седети у скамији учитељу пред очима; или сам га замислио како седи сатима и учи какву тешку лекцију и онда се нисам љутио на Пансерија; марим ја, нека га, нека се шепури како му је воља.

И онда бих рекао Густаву ове мудре речи:

— Ти само научи твоју лекцију, да би просветио ум твој истином. Полажи себи рачуна свакидан о томе, што си научио, да би се тако извешбао; а о Пансерију не води бриге, као да га и нема и ко зна, можда ћеш се једно јутро пробудити и видећеш да си га надмашио, ма да се с њиме ниси ни надметао. У науци, синко, има нечега божанственог...

Густав већ није ни слушао, шта то божанственог има у науци; није му ишло никако у главу, да он може Пансерија надмашити; већ кад се само то спомене, доста је, па да му мисли стану; дивећи се мојој храбрости, махао је главом поричући то.

— Мора бити да тај Пансери заиста много зна! — помислих у себи. И та ми мисао страшно тешко падаше.

II.

Доцније ми је Густав протумачио, шта је узрок, те се у њега тако наједанпут пробудила жеља за науком. Те је године имао да добије нове књиге, не знам већ какве и колико: страшно му је много књига требало, једна дебља од друге.

— Коштаће нас силних новаца! — рече Евангелина, која још никако да се излечи од оне штедљивости, што се граничила са ципилуком, које се морала држати у првој години нашег брачног живота, када се мој први клијент никако није могао да накане, да утужи свога противника.

— Знање никад не кошта много — рекох ја. Овим сам жену утешио, а уједно сам детету дао на знање једну узвишену аксиому — а то је и опет једна добра и лепа врста штедње. Само што Густав није слушао ни на мене, ни на матер, а слабо

се оно и у том очекивању има ваздан на гађања, а свак нагађа онако, како би му било по вољи. Независњачка странка се још увек нада, иако јој нада није велика, да ће се ипак споразумети са круном и она образовати владу. Уставна и пучка странка као да су изгубиле сваку наду, да ће и оне доћи у владу, али зато не престају потајно ровити, да онемогуће независњачкој странци споразум са краљем. Гласови, да ће краљ поверити састав владе уставној и пучкој странци и опуномоћити их, да распусте сабор и спроведу нове изборе, престали су јер краљ неће да се спровађају нови избори, који би донели исти сразмер странака у сабору, па можда још и повољнији по независњачку странку. Из Беча пак непрестано проту рују гласове, да ће краљ поверити састав владе политичарима ван странака, који не мају присталица у сабору, и тада би се сабор одгодио, а нова би влада покуша вала да се споразуме са по єдиним странкама. Као председник те нове владе нај више се истиче садањи заједнички мини стар финансија Буријан, но „Нова Сло бодна Преса“ спомиње и генерал лајтнан та Хофмана. Има бечких гласова и о чи новничкој влади, у којој би били држав ни тајници, а председник јој државни тај ник Стерењи. Ну сви ти гласови су ве ћином без икакве стварне подлоге

Независњачка странка држи данас своју конференцију, на којој ће, одредити, кога да бира у одбор, који се бави питањем исељавања. Бираће три члана тога одбора из своје средине, а четвртог ће дати уставној странци. На потпредседничко место посла ничке куће бираће грофа Тодора Бађањија, а друго потпредседничко место ће уступити такође уставној странци. Говори се, да ће Векерле данас ићи у Беч краљу Говори се даље, да је јуче био код краља и Ко ломан Сел. О тим аудијенцијама не зна се још ништа тачно.

Нови Сад, 24. септембра.

Вести из Загреба јављају да је у уто рак Франкова странка одржала један ко мерс Говорило је вазда говорника По здравили су прво свог вођу др. Јозуа Франка, који се вратио из купатила Слављене су судије велико издајничког процеса, који су благом осудом доказали своју правдољубивост. Истакли су, како је пресуда несумњиво доказала да постоји антидинастичка велика српска пропаганда. Срби су Хрватима опаснији од Мађара, опаснији од сваког спољњег непријатеља. Задаћа је Хрвата да продуже пацификациони процес и из корена истре бити стране државо непријатељске идеје. Хрватско српска коалиција хоће заходним путевима да нађе везе у Бечу и да се по ново дочепа упливних положаја. Но бла годетна последица пресуде у велико издајничкој парници биће та, што ће те махинације једном за увек остати бесплодне. Др. Владимир Франк нагласио је, да је судбина хрватског народа тесно скопчана са интересима владарског дома те с тога, они који су непријатељи Хрвата непријатељи су и династије. Хрвати морају са презрењем одбити сваки заједнички рад са не пријатељима династије. Чуди се што угар ски сабор још није издао суду затражене посланике. Нада се од пресуде благосло веним последицама. — Сада се види јасно зашто је дошло до ове парнице и осуде, и како се треба с њоме искористити. Но ликовање франковачко неће им уродити жељеним плодом; хајка против Срба неће им донети жељена плода.

Политички преглед.

Борба између Чеха и Немаца Чешки лист „Народни Политика“ оштро напада и најновији покушај, да се преко министра Зачека продуже преговори Беч, да се чешки посланици запрепашћени морају да питају, зашто се с њима прего ара, да се омогући рад чешког покрајинског сабора Та они баш то хоће, да чешки покрајински сабор ради Немци су осујетили и онемогућили, с њима треба о том разговара ти Преговори министра Зачека до краја су неполитично дело и доводе привидно до тог разлога, као да чешки посланици преч рад тог сабора. Други чешки лист „Венков“, по бија најодлучније вести, да су чешки агра ријевци вољни да даду Немцима уступке, да ови престану са опструкцијом у чешком покрајинском сабору. Чешки посланици те странке, стоје одлучно на свом досадањем становишту, да Немцима не треба дати никаквих уступака.

Годишњица краљевине Бугарске У уторак је у Софији и осталим већим градовима годишњица, како је Бугарска проглашена краљевином. Како из Софије јављају одушевљења нема никакова, а неза висна бугарска штампа отворено изриче своје незадовољство и злу вољу. Један део штампе истиче, да је независност само спољњег облика, но све то не вреди, до год се не спроведе унутарња независност. Други лист вели, да је независност откупљена место извојевана. Трећи лист истиче, да иностранство врло мало држи на ту независност Бугарске; и за зајмове Бугарске тражи стварне јамчевине. Највише листова траже велику народну скупштину да се санкционише краљевска титула. „Вечерња Пошта“ која најближе стоји дворским круговима бугарским, жели да се уједине све бугарске области. Једном речи, цела штампа замера, кори и не исказује никакву радост

Тројни савез. „Келнске Новине“ доносе уводни чланак „Тридесетогодишња прослава тројног савеза“, у коме је изнесена сва историја тројног савеза, оцртане заслуге људи, који су га створили, па заслуге и самог савеза Тројни савез се, каже се у том чланку, показао толико вредностан, да тај савез данас и потомци оних, који су га стварали, истрајно бране, одржавају и развијају. Основи тројног савеза су здрави и одговарају животним условима народа у њему. Зато се тај савез и одржава и даље ће стојати чврсто и поуздано. — Док тако тај немачки лист пева славопоје тројном савезу, а секундирају му листови у Немачкој и Аустрији, дотле талијан ски војно политички лист „Ла Препара ционе“ доноси низ чланака о односу Италије према тројном савезу, нарочито према Аустрији Главна мисао, која се протеже кроз те чланке, јесте: да се војна снага Италије ојача што пре и то на првом месту према Аустрији, па да се онда, кад истекне рок тројном савезу, поведу преговори под другим условима, ако се ти преговори уопће буду тада почињали. У тим се чланцима износи, да су само јадне економске и војне прилике нагнале Италију да под онаким погодбама уђе у тројни савез, али се данас те, па и политичке прилике знатно промениле. Француска данас није непријатељ Италији. Италија има данас да тражи своје непријатеље на другој страни: у самом тројном савезу. Немачка и Аустрија данас раде против Италије и у Триполису и на Балкану и свуда. — Ето тако изгледа чврстина и искреност у тројном савезу.

Шпански рат у Мароку. У Шпанији забринутост и зла воља све више отимају маха Место победоносног славља, што је Гуругу заузет, настало је незадовољство. Узрок је томе онај јаки напад Мавра у кланцу Ел Хемис од пре седам дана, који је шпанској војсци нанео толико губитака. На бојно поље одашиљу се нова појачања, и заповедник шпанске војске на бојишту, генерал Марина, имаће још доста посла, да побуњене Кабиле разјури Шпанија има на бојишту 50 хиљада војника, а сада иде још једна дивизија, тиме ће бити на бојишту највећи део укупне војске, коју Шпанија може да пошље у бој. У Француској почињу да сумњају и назиру, да нису чисти послови, што Шпанија толико огромну војску шаље у Мароко Францу-

---

се бринуо и узвишеном аксиому, него је непрестано на прстима рачунао, колико ће му требати књига.

— „Историја“ једна, „Рачуница“ два, „Права и дужности грађана“ три, „Библијска повест“, „Граматика“ . . .

— Па зар ти већ немаш граматике? — запита га мати.

— То је била „Мала Граматика“, одговори Густав.

Вредно је било видети, с каквим је презиром споменуо „Малу Граматику“. Од то доба „Мала Граматика“ није ништа, баш ништа.

И заиста да није ништа та граматика. Обузе ме неко потајно сажаљење према граматикама, те и сам не знам зашто, зажелих да видим граматику, па макар била и „мала“. Густав се испочетка опирао, да је незнам закључана у фиоци, да већ није тамо, да не зна где је, али напослетку донесе нешто Бог би га знао шта је. На свакој страни беше намоловано једно или више недовршених очију и толико „магареће ушију“, да их човек не би могао ни избројати, да није ту „Мала Рачуница“, која је била у истом стању и исто тако илустрована.

— Па хоћеш ти тако и са новим књигама? — запитах га с подсмехом.

Густав одговори са једним одлучним „нећу“; јер овогодишње књиге су тако велике, тако лепе, да ће јако пазити на њих. И то је тако рекао, као да су већ пред њим; гледао их је с љубављу и чи нио је руком као да их милује.

— Кад ћеш их купити бабо?

— Сутра.

— Зар не данас? — и тако ме је по гледао, да му се нисам могао одупрети.

— Па зашто да не? — запитах га смешећи се.

Мали унцутаревић поскочи и одјури до матере, да јој јави, како ће баба сад одмах да му купи књиге.

Нисам ишао сам; и он је ишао са мном и кад су све књиге биле на гомили, загрлио их је, као пријатеље, и некако за бринуто озбиљно саветоваше, да се пожуримо, јер он је рад да одмах покаже мами нове књиге.

Уз пут не рече ни речи; његова главица гргураве косе беше пуна најозбиљнијих мисли. У том добу тешке бриге чине кораке лаким, и ја сам се морао упињати, да држим с њим корак.

Кад смо дошли до врата, Густав уско чи смела скока тако, да нова граматика, која није била научена на овака ђачка телесна вежбања, изгуби равнотежу, испаде му испод руке и паде доле Паде, али се није повредила, јер је под био гладак; и ја у себи захвалих Богу и слушкињи, помисливши како би тужио сирома Густав, да се књига ма и најмање упрашила

Евангелина као у многом чему другом, тако и у овом случају се није слагала са сином; рече да врло много књига дају деци у руке, али то само форме ради и шта више усудила се посумњати, да ће Густав све те листове прочитати.

Наш ђак беше уверен баш о противном и то је ватрено заступао. Али маму никако да увери, јер ова продужи:

— Ја држим, да нећеш ни полак прочитати. Па онда сам сигурна, да ћеш . . . да ћеш . . .

— Шта да ћу?

— Да ћеш за недељу дана свим овим књигама подерати корице.

— Шта, шта? Да ћу корице подерати? — питаше Густав чинећи се као да не разуме ствар.

Неваљалац се чисто увређено трже и поче претити, да ће се овај час затворити у собу и на душак прочитати све нове књиге, само да покаже мами, колико нема право. А што се тиче корица... корица... и поче их нежно миловати... ех, ипак он има право!

И ја му сасвим озбиљно рекох.

— Очувај ову нежност према корицама твојих књига увек; немој да се подаш том искушењу, те да правиш од њих капу или лађу или коња; пази немој да проспеш на њих мастило; задовољи се тиме, што ћеш на њих написати име своје, а немој их илустровати са ликовима твојих другова, а најмање твојих професора. Очувај, очувај ту нежност, коју сад показујеш, јер љубав према корицама је основ.

Било ми је на уму нешто, чему је љубав према корицама основ, али никако да се сетим. Зато сам мислио, да ће боље бити, ако заћутим, него да кажем што

зима никако не иде у главу, да је Шпањолцима против Кабила потребна тако огромна војска, већ држе, да Шпанија мисли на некаква освајања у Мароку. Шпански заступник у Паризу похитао је да побије ту вест и да утврди, да Шпанија не помишља да Мароку објави рат, већ хоће само да укроти кабилска побуњена племена. Проносе се и гласови да ће се и марокански султан Мулеј Хафид умешати у шпанско кабилски рат, то би довело до општег рата мароканског. Та се вест проноси, но још није потврђена. У политичким круговима држе, да до тог неће доћи, јер Мулеј Хафид зна, да би се велике силе тада морале умешати и да би могао изгубити све. Превлађује мишљење, да ће шпанско кабилски рат трајати још доста дуго, јер су урођеничка племена многобројна и немају одговорних вођа.

Саборски одбор

Извештај о седници саборског одбора, држаној 7. (20.) септембра и даљих дана.

(Свршетак).

Узет на знање извештај о поднесеним инвентарским допунама епархије темишварске. Решено позвати управу, да унапред попуни и формалну страну тих поднесака.

Узет на знање извештај о поднесеним инвентарским допунама учитељске школе пакрачке. Решено поднесак упутити на даље уређовање.

Саслушан је извештај о поднесеним инвентарским допунама манастира Велике Ремете. Решено поднесак вратити управи на надопуну.

На основу извештаја решено претплатити се на нов именик, који издаје мађарско статистичко одељење у Будимпешти и набавити и остала издања тога статистичког одељења.

На основу статистичарева извештаја решено позвати епархијске административне одборе, који нису поднели инвентарске допуне за 1908. год., да исте што пре поднесу.

По прочитању извештаја решено позвати епархијску управу горњо-карловачку, да поднесе накнадно потражене податке за дело „Српска православна митрополија карловачка по податцима од 1905. године“.

На основу извештаја уредника званичног листа позваће се епархијске управе, да подносе седничке записнике ради штампања у званичном листу, које то у току 1909. год. нису чиниле.

Саслушан је извештај у питању радних снага у статистичком звању. Решено упутити статистичара да узме снаге: за статистички преглед код дела „Српска православна митрополија карловачка“ и т. д. и обраду података за дело „Статистички годишњак“ и т. д.

Саслушан је извештај о издатим земљама под закуп у манастирима: Ковиљу, Бођану и Грабовцу, о тужби Георгија Видицког против изасланика, о нагоди, коју је помоћник надзорника нар. црк. добара направио у ствари остављања земље и о оправци цркве у Грабовцу. Решено узети на знање извештај о издавању земље у сва три манастира. Даље је решено, да заменик надзорника нар. црк. добара није овлаштен да склапа нагоде без знања изасланичког. Народно црк. мерник има отићи у Грабовац, да прегледи цркву и извештај поднесе.

Саслушан је извештај о издатим земљама под закуп у манастирима: Бездину и Св. Ђурђу, и продатим шљивама у Беочину и Јаску. Решено извештај узети на знање и издавање као и продају одобрити.

Саслушан је извештај о издавању земље под закуп у манастирима: Гргетегу, Фенеку и Војловици Решено издавање одобрити с тим, да се закупнина има уплатити по утврђеним роковима.

Саслушан је извештај о издатој земљи под закуп о продатим шљивама, о издатој земљи под закуп: у Шишатовцу и Кувеждину, даље о издавању земље у Привиној Глави и продаји цигље и црепа. Решено извештај узети на знање, издавања земље и именоване продаје одобрити.

Саслушан је извештај дра Стеве Јовановића и дра Јована Радивојевића Вачића изасланика саборског одбора у манастиру Крушедолу, чија се управа није одазвала наредбама саборског одбора, те није предала: уговоре, уложне књижице и није уносила новац. Но изасланицима је то у једном делу предала, а остало ће се по предлогу књиговођства српских народних фондова потражити Решено извештај узети на знање и настојатељу Анатолију Јанковићу изрећи опомену и осудити га на сношење трошкова.

Саслушан је извештај у ствари оставине покојног патријарха Георгија. Решено је извештај узети на знање и позвати изасланство, да при расправи са фискалом заступа интересе интеркалара.

Решено је у начелу, да се за српску манастирску штампарију назида нова зграда и изаслат пододбор, да учини припреме.

Примљен је предлог, да се Мити Стајићу исплати кауција од 700 круна.

Вести из места и са стране.

Пуштени из затвора

Јављају нам из Загреба: „Државни одветник одустао је од свога призива, што је пријавио на штету оних, који су ослобођени. Усљед тога је суд почео пуштати кућама оне, који су ослобођени. Десетоpицу је пустио кући данас у среду, а остале ће сутра у четвртак. Пуштају их у мањим групама, да не упадне у очи и да не би било демонстрација ни овација.

Откровења о „Београдски Новинама“.

Пештански листови имају ову вест из Београда: У овдашњим политичким круговима много се говори о једном гадном догађају, чији је јунак Милош Живковић који је био дуго година приватан секретар кнеза Николе. За све то време вредно је водио дневник и у њему бележио све своје разговоре са кнезом Николом. Недавно је Живковић морао због неких непријатних ствари да напусти Црну Гору. Дошао је у Београд и писао је кнезу Николи. Ту је претио, да ако кнез Никола не купи за њега Ђурчићеве „Београдске Новине“, онда ће у њима изнети цео свој дневник, у којем има пуно ствари врло интимних и по кнеза Николу врло непријатних. Речени листови знају да се кнез Никола доиста и упустио у ту погодбу, но преговори су запели, јер је Ђурчић тражио за свој „красни“ лист сто хиљада динара, а кнезу Николи је та сума врло велика. Речени листови још јављају, како се сад радознало очекује, хоће ли у „Београдским Новинама“ почети излазити та занимљива откровења. Не знамо колико је тачна ова вест, али да већ и београдски врапци цвркуђу о том, да Ђурчић живи од изнуђавања и мита са својим листом, то је познато „Браник“ и „Србобран“ ће сигурно бранити свог „доброг“ и „часног“ пријатеља Ђурчића, у чијем листу „Београдским Новинама“ протурују све своје клевете против радикала, па отуд прештампавају, да би сакрили траг.

Телефонска веза са Босном и Херцеговином.

Лист „Босниште Пост“ доноси, како ће Сарајево првог јануара бити 1910. године бити скопчано са Бечом и Будимпештом. Износи, како ће то бити од значајних последица по Босну и Херцеговину, а нарочито по трговачки развој њихов.

Дума и укидање смртне казне у Русији

Председник руске думе Комјаков рекао је једном новинару, да не верује, да ће се у Русији икад укинути смртна казна. На питање, шта би чинила руска влада, када би дума усвојила предлог, да се у Русији смртна казна укине, Комјаков је одговорио ово: Докле год и један једини револуционар живи у Русији, тај се предлог неће примити и меродавни кругови никакав корак неће учинити, да се смртна казна уништи

Зверства хајдучије.

Из Београда имају страни листови вест о овом разбојништву некојих зликоваца, који су се одметли у хајдуке: Три хајдука у ужичком округу ухватили су једну жену и оковале је у ланце, које су усијали а затим су је опљачкали. Жена, која је ужасних мука претрпела и грозних озледа добила, лежи на умору. Ти хајдуци убили су и опљачкали и једног сељака. Власт строго трага за њима. У београдским листовима нисмо нашли о том ништа.

Тителска ћуприја.

Војно министарство пожурило је ствар тителске ћуприје. А то је знак, да ће се та ћуприја ускоро почети да гради. Ствар новосадске ћуприје као да је заспала, али ће се пробудити, чим буде војно министарство пожурило, да се и та ћуприја изгради. Као што се види, код нас не одлучују у првом реду трговачки интереси; а да се води брига о трговини, биле би већ одавна готове и новосадска и тителска ћуприја.

Чин престолонаследниковице.

Из Беча јављају Угарском Брзојавном Звању: Краљ је војводкињи (Fürstin Хохенбергској подарио чин принцезе (Herzogin) са називом височанства. Степен височанства односи се само на личност принцезину; породично право као и јавноправни однос је одређен даном изјавом принца Фрање Фердинанда под заклетвом године 1900. што су и оба сабора примила, те је то остало неизмењено. „Нова сл. Преса“ овом приликом у вечерњем броју пише: Назив Фрање Фердинанда је царско и краљевско височанство. Пошто је сад и жена му добила назив височанства, то је споља бар донекле изравњена разлика у чину. Ако се будућност испуни, те по државно правном смислу принц дође на престо, то онда ни жена му неће остати височанство. По схваћању најбољих познавалаца државног права Угарске, захвала престолонаследника на праву на престо у корист своје деце, може имати последица утврђених по прагматици санкцији, а то је, да његови потомци, пошто нису принчеви, не могу бити ни аустријски цареви ни угарски краљеви. Но ова чињеница по уверењу познавалаца државног права Угарске, не мора имати последицу, као да принцеза Хохенберг као жена крунисаног краља, неће једном носити назив и чин угарске краљице. Мађарско државно право не познаје степенску разлику у браку, те према томе жена крунисаног краља Угарске биће краљица и стојаће поред Фрање Фердинанда у часу, кад примас Угарске буде му главу круном Св Стевана овенчао.

Злоупотребе у московској црквеној управи.

У црквеној управи у Москви пронађене су злоупотребе Говори се, да су прохарчени милиони. Из црквених су фондова узимане огромне своте за оснивање поузданичких друштава. Свештенику Вострхову дао је митрополит Владимир неколико стотина хиљада круна за политички пут у Сибирију. Поговара се, да ће митрополит Владимир дати оставку Можда ће то и учинити али да има тамо браниковаца, они би му дали повереницу и молили би га да издржи на свом месту, па ма потрошио све црквене фондове. Можда би га чак и мучеником прогласили.

Ново трговачко пристаниште.

Како јављају из Београда, српска је влада изаслала један стручни одбор на Доњи Дунав, да тражи где би било најзгодније место за градњу новог српског трговачког пристаништа. Ново пристаниште би било уједно и полазна тачка дунавско јадранске железничке пруге. Тај одбор је нашао, да би за пристаниште најзгодније место било на српско румунској граници између Прахова и Радујевца. Румунски сабор је већ опуномоћио румунску владу, да на оном месту, где ће бити ново српско пристаниште, сагради железнички мост преко Дунава

Брзојави „Застави“.

Стигли 24. септембра.

Политичка криза.

Будимпешта Званичан лист доноси да се државни тајник Марфи ставља у пензију и одликује за тајног саветника.

Будимпешта. Министар председник Векерле по свој прилици ће довече у Беч а сутра краљу у аудијенцију.

лудо, надајући се да можда Густав није пазио. А баш је здраво пазио. Претворио се у ухо и позивао ме да довршим, што сам хтео да кажем.

Тако се догодило, те тога дана свечано изјавих пред својим сином, да је љубав према корицама основ свакој науци било истинитој, било лажној.

Ја се и Езангелина погледасмо и што остадосмо озбиљни, то се даде само тако протумачити што осећај родитељске дужности уме да чине чудеса. Густав је ипак приметио, да сам морао нешто чудно рећи и поче премишљати, не би ли се досетио А ја опет да би му помрсио конце у размишљању и да по могућству поправим своју родитељску погрешку, пожурио сам се да начиним другу.

— Коју највећма волијеш од ових књига — запитах га.

Није ме разумео.

— Која ти је књига најмилија?

Погледа на књиге, али није могао да се реши ни за једну, све их је под једнако волио.

— Али ипак има међу њима једна, која те неће никад једити, неће ти бриге задавати, која ће ти бити пријатељ целе године. Ево, то је та.

— Речник! — протепа Густав. Узе га у руку и рече: — Разуме се, он је најдебљи, па и увезан је.

(Наставиће се.)

Одговорни уредник: Константин Брадваровић.

Трговина.

Нови Сад, 24 септембра 1909. године

Пшеница прве каквоће стара 28 к — до 30 к 20 п
Пшеница нова 27 к 60 п до 28 к — п.
Пшеница средња 27 к 20 п до 27 к 60 п.
Пшеница лакша 25 к 60 п до 26 к — п
Раполица нова 27 к — п до 27 к. 20 п
Јечам нови 13 к 40 п до 13 к 80 п.
Зоб нова 14 к 40 п до 14 к 60 п.
Кукуруз у зрну нов 14 к 80 п до 15 к — п
Кукуруз у клипу нов 7 к — п до 7 к 20 п.
Маст 168 к — п до — к — п.
Сланина 160 к — п до — к — п.
Сланина пљена 160 к — п до — к п

(све од 100 кила)

Свињи угојени тешки 108 до 100 п.
Свињи средњи . . . 104 до 106 п
Свињи лаки . . . . 100 до 104 п

(кила)

Теоци 84 88 по кили
Овци пар 28—36— кр. пар.
Јагњци 12—28 по пару.

*

Стање воде под Новим Садом.

23 септембра било је 250
24 септембра било је 251

КОЖНЕ БОЛЕСТИ

као екцема и отоци, који неће да се залече много пута су посљедица малокрвности и болесне крви.

Скотова Емулзија

је најбоље сретство да се крв обогати, оснажи и белести такве врсте савладају.

Најутицајнији саставни делови, који су на ненадмашан **Скотов** начин везани у згуснуту лако сварљиву Емулзију, стекли су за СКОТОВУ ЕМУЛЗИЈУ на далеко и широко глас пример емулзије и свуда важи као најсигурније сретство против тих болести

Право само са марком — рибарем — као знак гаранције за Скотов поступак.

Цена оригиналној боци 2 К 50 п.

Добија се у свима апотекама

1290 1—5

Старији помоћник
галантеријске струке

који и излоге намешта, прима се одмах. — Понуде се шаљу са ознаком плате на

Исидора Вајса
у Митровици

1414 1—3

Шљива за ракију.

Продајем коме треба **шљива за ракију**, имам више вагова. Обратити се на

Софију Супек

Нови Сад, Ханска улица бр. 23 или у ранији Фрање Ракоција II бр. 56 на великој пијаци.

1413 1 5

Помодно-мануфактурна трговина

Станимира Ј. Крстића

● у Руми ●

потребује ваљана ПОМОЋНИКА,

који 5—6 година сервира. 1418 1—3

Шпецерајска и деликатеса трговина

Данило Удицки

у Руми

потребује старијег помоћника

који мађарски и немачки говори. Ступити може одмах. 1389 3—3

За нашу

МАНУФАКТУРНУ И ШПЕЦЕРАЈСКЕ РОБЕ ТРГОВИНУ

требамо два млађа

ПОМОЋНИКА.

Првенство имају они, који перфектно словачки говоре. Оферте на немачком језику.

Хајзлер и Полицер
Стара Пазова.

1402 2—3

✝

Свима сродницима, пријатељима и познаницима јављамо, да ћемо нашој непрежаљеној покојној ујни

Љуби Савић-Ђомпарић

давати

шестонедељни парастос

у суботу, 26. септембра (9. октобра) о. г. у 11 сати пре подне у св саборној цркви.

У Новом Саду, 24. септембра (7. октобра) 1909.

1404 1—1 **Др Ђорђе Тапавица.**

Продаја гостионе.

У једном живахнијем месту у Славонији продаје се једна

ГОСТИОНА

са више гостинских просторија у доњем, те више путничких соба у горњем спрату. Све просторије као и кухиња потпуно намештено Уз гостиону леденица и подрум.

Све ово за 14.000 круна, а могао би евентуално половицу и дужан остати.

Обратити се са упитом на администрацију овог листа. 1383 3—4

Галантеријске, кратке и плетене робе

трговина

Даљчев и Јелачић

у Сомбору

потребује једног помоћника потпуно вича на истој струци. Захтева се, да је марљив, добар продавац и солидно владање. Знање српског, мађарског и немачког језика. Ступање одмах. 1394 3—3

За моју штампарију

потребујем одмах једног

млађег слагача,

који је српском и мађарском језику вичан

Михајло Лукс,
Стари Бечеј

1393 3—3

Број 101/ех 909.

Стечај.

Код ове црквене општине упражњено је место црквеног појца уједно коровође месног црквеног певачког друштва са платом од 720 К из црквене и 1080 К из благајне певачког друштва, свега 1800 К, која се месечно унапред исплаћује.

Дужности су: у цркви при свима богуслужењима у једној певници појати; школску младеж у црквеном пјенију обучавати и са истима каталог држати, даље овдашње српско црквено певачко друштво у ноталном црквеном као и свецком певању обучавати.

Спремни молиоци нека своје молбе са прилозима у року од три недеље овој црквеној општини поднесу.

Из седнице одбора српске православне црквене општине, држане у Тителу 14. (27.) септембра 1909.

Јован Марковић,
председник.

Живојин Димитријевић,
перовођа.

1396 3—3

ОБЈАВА ДРАЖБЕ.

9. октобра 1909. п. р. кал. у 3 сата после подне продаваће се у манастиру

Раковцу

ЖИР на јавној усменој лицитацији.

Поближи увети на лицу места.

У Карловци, 5. октобра 1909. п. р. 1410 2—3

Мих. Љуштина,
српски нар. црквени шумар.

Оријенталској царградској трговини

Кукулидиса и Сакеларидеса

У БЕОГРАДУ

преко од „Гранд Хотела“ потребан је

УЧЕНИК или млађи ПОМОЋНИК

из добре куће. Поред српског потребно је знати и немачки. Ступити може одмах. Понуде слати писмено горњој фирми.

1374 4—4

На продају имадем

ШТЕЛАЖЕ

за шпецерајску и галантеријску робу уједно и **писаћи сто** са сандучићима за брашно и со. Даље **2 децимална кантара** и обичну **велику вагу** која мери 200 кила, и једну **млину за мак**.

Обратити се на

Шандор Теофанов
у Ст. Шове.

1408 2—2

Мађарски карбид!

Мађарска индустрија!

Имате ли потребу за јефтин добар **КАРБИД** за јефтино добро **ОСВЕТЉЕЊЕ?**

Шибеничка

Карбидна фабрика

је највеће светско дело, коју је једна мађарска фабрика са мађарским рукама саградила.

Купите дакле јефтин и добар

МАЂАРСКИ ФАБРИКАТ

Не бацајте ваш новац за скуп аустријски фабрикат.

Немојте се дати обманути од неистинитих огласа

Са нашим апаратом и **Карбидом** кошта један јак пламен од 40 свећа само једна потура

Kellner & Schanzer,

Budapest, V. Au'ich utcza 4

Телефон 36—04. Телефон 36 04

Трговина за пољопривредне машине, моторе, млине.

14 5 1 10

Ала је мастан!

ОЛАЈА! **Најбољег** **ОЛАЈА!**

за вршаће машине, моторе за цилиндере (зеленкаст) товате масти и лоја

Јефтиније него игде.

Ценовник се на захтев шаље бесплатно

627 28—30

Прва новосадска трговина боја

Бранимира Мијатовића

у Новоме Саду, Кошутова (главна) ул. бр.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.